

Samen sterk voor onderwijs en rechtvaardige loopbanen

Het nieuwe schooljaar is gestart. Leraren, directies en ondersteunend personeel zetten zich opnieuw met hart en ziel in voor hun leerlingen, cursisten en studenten. Achter die energie en inzet schuilt helaas ook ongerustheid, want er staan grote bedreigingen op ons te wachten die ons syndicaal uitdagen.

Pensioenen, loopbanen, werkdruk, opleidingen en besparingen: het wordt een schooljaar waarin veel beslissingen de toekomst van ons onderwijs zullen bepalen. "Onderwijs mag niet de speelbal worden van ideologische spelletjes of kortzichtige besparingen. We hebben nood aan zekerheid, stabiliteit en respect," klinkt het bij veel van onze vakbondsafgevaardigden die we eind augustus massaal ontmoetten tijdens de startdagen.

Een aanval op onze pensioenen

De aanval van de Arizonacoalitie op de pensioenen is ingezet met het zomerakkoord. Hun boodschap luidt dat er niet voldoende geld is voor onze pensioenen in de toekomst. Maar klopt dat wel? Als we de berichtgeving volgen, zien we miljarden vloeien naar defensie, naar de luchthaven en naar prestigeprojecten. Er is altijd geld om bedrijven te subsidiëren, maar voor de mensen die elke dag het beste van zichzelf geven in hun academie, centrum, (hoge)school of instelling, zou dat er niet meer zijn? Voor COC is dat een aanval op de solidariteit waarop onze sociale zekerheid gebouwd is. Pensioenen zijn geen gunst, ze zijn een recht, waaraan mensen tijdens hun actieve leven hebben bijgedragen. Ze garanderen waardigheid ook na een leven van hard werken. Dit is al lang geen puur financieel verhaal meer, maar een ideologische aanval. Het gaat om de fundamentele keuze of we vasthouden aan solidariteit en sociale zekerheid, of dat we die laten afbrokkelen. "We aanvaarden niet dat leraren tot op het einde van hun carrière worden uitgeperst en daarna afgescheept," zeggen onze afgevaardigden duidelijk. Onderwijspersoneel draagt zijn hele loopbaan lang bij aan dit land en heeft recht op een waardig pensioen. De afspraken daarover uit het verleden moeten gehonoreerd worden. De boodschap van COC is helder: de koopkracht van het onderwijspersoneel moet behouden blijven, tijdens en na de loopbaan. Langer werken kan alleen wanneer loopbanen evenwichtig en haalbaar worden gemaakt. Dat betekent: realistische verwachtingen, ondersteuning waar nodig en respect voor de zwaarte van het beroep. En ja, iedereen moet bijdragen aan de pensioenpot: ook jobstudenten en flexi-jobbers.

Een loopbaan die werkt voor iedereen

Parallel aan de pensioendiscussie komt het loopbaan debat in onderwijs volop op gang. Minister Demir stelt bij het schrijven van dit artikel dat ze er klaar voor is en wil er spoed achter zetten. Ze wil snel schakelen, COC zal mee schakelen. Het centrale probleem is duidelijk: hoe zorgen we ervoor dat er genoeg leraren zijn en dat ze in het beroep blijven? Vandaag werken leraren gemiddeld 42 uur per week.¹ Het is hoog tijd voor een ernstig kerntakendebat. Leraren moeten zich kunnen focussen op hun kerntaak: lesgeven. Administratieve ballast, organisatorische bijzaken en bijkomende opdrachten nemen nu te veel tijd en energie weg. Goede intenties volstaan al lang niet meer. Er zijn concrete maatregelen nodig die het beroep weer werkbaar maken. Voor startende leraren moet er meer begeleiding en ondersteuning komen. Het begin van de loopbaan is vaak zwaar en zonder stevige omkadering haken te veel startende leraren vroegtijdig af. Daarnaast moeten er ook concrete maatregelen komen om de loopbaan vol te houden tot het einde van de carrière. Een duurzaam loopbaanbeleid betekent dat er in alle fasen rekening gehouden wordt met de draagkracht van de leraar. En minstens even belangrijk: leraren moeten opnieuw meer inspraak krijgen in hun scholen waar ze vaak werken in complexe omstandigheden. Onderwijs maken we samen. Dan is het logisch dat de stem van de leraar mee doorweegt in de gemaakte keuzes. De middelen die scholen toekomen, moeten in de eerste plaats dienen om les te geven. Te vaak worden nu middelen besteed aan zaken die niet tot de kernopdracht van de school behoren of aan het creëren van een waterhoofd.

Geen pionnen in een schaakspel

De roep naar 'flexibiliteit' klinkt steeds luider, maar dreigt ten koste te gaan van de stabiliteit van de leraar. Precies om die stabiliteit te waarborgen, werd in het begin van de jaren 90 ook het statuut in het leven geroepen, niet omdat er toen een lerarenoverschot was, zoals sommigen insinueren. Plannen om leraren breed inzetbaar te maken zodat zij niet langer enkel in hun eigen instelling werken, maar over verschillende scholen verspreid kunnen worden, keurt COC af. COC wil geen leraren die als pionnen van de ene plek naar de andere worden verschoven. Kwaliteitsvol onderwijs bouw je op in een schoolteam met

1. <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderzoek/vlaams-en-internationaal-onderwijs/onderzoek/beleidsrelevant-onderzoek/onderzoek-tijdsbesteding-leraren-basis-en-secundair-onderwijs>

mensen met een hart voor 'hun' school, die hun leerlingen kennen en die langdurig tijd en energie kunnen investeren in hun eigen schoolcontext. Mobiliteit kan een keuze zijn, maar mag geen verplichting worden. Scholengemeenschappen zorgen voor een sterke regionale verankering en een afgestemd studieaanbod. Ze stimuleren samenwerking die zowel leerlingen als personeel ten goede komt. Zo'n waardevol instrument moeten we behouden.

Besparingen: een verkeerde keuze

Een andere dreiging boven het onderwijs is die van nieuwe besparingen. De vraag is niet of er opnieuw wordt gesneden, maar hoeveel en waar. Laten we dus duidelijk zijn: besparingen die de kwaliteit van onderwijs raken of de werkdruk verhogen, zijn onaanvaardbaar. "Elke euro die je weghaalt bij onderwijs, neem je weg bij de toekomst van onze leerlingen, cursisten en studenten," horen we op de werkvloer. De kwaliteit van ons onderwijs staat nu al onder druk. Extra besparen betekent de problemen nog vergroten: grotere klassen, minder begeleiding, hogere werkdruk en afnemende kwaliteit. Ons standpunt is helder: als er keuzes gemaakt moeten worden, dan niet ten koste van leerlingen, cursisten, studenten en het personeel.

Een sterke lerarenopleiding als fundament

Een degelijk onderwijs begint bij goed opgeleide leraren. Toch wordt er ook daar te vaak gezocht naar snelle oplossingen. Instromers zonder vereiste opleiding, verkorte trajecten en de afbouw van de (ped)agogische basiskennis mogen niet de norm worden. In maar drie dagen maak je geen leraar. Het behoud van het vereiste bekwaamheidsbewijs is voor ons een minimale garantie voor kwalitatief onderwijs. Leraren moeten niet alleen vakinhoudelijk sterk zijn, maar ook beschikken over (ped)agogische kennis en vakdidactiek. Alleen zo kunnen we de kwaliteit waarborgen die leerlingen, cursisten en studenten verdienen. Als de overheid wil inzetten op instromers die het vereiste bekwaamheidsbewijs nog moeten behalen, dan moet ze daar de juiste randvoorwaarden voor creëren: bijkomende opleiding, coaching en werkbare omstandigheden. Anders zadelen we die mensen op met een onmogelijke opdracht en betalen de leerlingen, cursisten en studenten de prijs. Daarnaast moeten de bestaande lerarenopleidingen versterkt worden met voldoende middelen en ondersteuning. Startende leraren verdienen het om stevig in het zadel en zelfverzekerd aan hun carrière te beginnen.

Solidariteit als kompas

Al die uitdagingen hebben één gemene deler: solidariteit. Onderwijs is een collectieve opdracht en sociale zekerheid is een collectieve verworvenheid. Of het nu gaat over pensioenen, werkdruk, inspraak of opleidingen: telkens komt het neer op de keuze tussen individuele lasten of gezamenlijke oplossingen. De aanval op de pensioenen toont hoe broos solidariteit kan worden wanneer ideologische dogma's de overhand krijgen. Het is aan ons, samen, om die solidariteit te verdedigen. "Als we ons laten verdelen, verliezen we allemaal. Als we samen vechten, winnen we allemaal," zegt een vakbondsafgevaardigde krachtig.

Klaar voor een jaar van strijd en dialoog

Het komende schooljaar zal dus niet alleen in het teken staan van lesgeven en leren, maar ook van strijden en onderhandelen. We zullen als vakbond onze leden blijven verdedigen en onze stem laten horen in elk debat. Onze eisen zijn niet buitensporig. We vragen geen luxe, maar basisvoorwaarden: waardige pensioenen, werkbare loopbanen, reële inspraak, een sterke lerarenopleiding en bescherming tegen besparingen. Dat zijn geen gunsten, maar noodzakelijke pijlers van een degelijk onderwijssysteem. Samen met jou en onze andere leden willen we die strijd voeren. Door vast te houden aan solidariteit, door ons niet te laten verdelen en door duidelijk te zeggen waar het op staat. Onderwijs verdient beter. Onze leraren verdienen beter. Onze leerlingen, cursisten en studenten verdienen beter. Het komende schooljaar zal dus meer zijn dan een reeks lessen, toetsen en vergaderingen (blijkbaar liefst zonder commissietjes of andere werkgroepen). Het wordt ook een jaar van strijd, dialoog en keuzes.

We vragen geen luxe, maar basisvoorwaarden: waardige pensioenen, werkbare loopbanen, reële inspraak, een sterke lerarenopleiding en bescherming tegen besparingen.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

